

צו הפיקדון על מכלי משקה (דחיית מועד תחולה על מכלי משקה גדולים), תשע"ט-2018

בתוקף סמכותי לפי סעיף 7(ה) לחוק הפיקדון על מכלי משקה, תשנ"ט-1999 (להלן - החוק), הנני קובע כלהלן:

1. דחיית תחולת החוק
מועד התחולה של הוראות החוק לפי סעיף 7(ד) לחוק על מכלי משקה גדולים יהיה כד' בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019).
2. תנאים לתחולת החוק
תנאי לתחולת החוק כאמור בסעיף 1 יהיה כי איסוף של מכלי משקה גדולים ריקים בשנת 2017, מכלל מכלי המשקה הגדולים המלאים ששיווקו יצרנים ויבואנים באותה שנה, לא הגיע לשיעור של 55 אחוזים, והודעה על כך פורסמה ברשומות לפי הוראות סעיף 7(ד).

_____ ב _____ התשע"ט

(_____ ב _____ 2018)

_____ (ח מ)

זאב אלקין
השר להגנת הסביבה

דבריו הסבר

כללי

חוק הפיקדון על מכלי משקה, התשנ"ט-1999 (להלן – חוק הפיקדון או החוק) מבחין בין "מכל משקה" לבין "מכל משקה גדול". בסעיף 1 להגדרות מוגדר "מכל משקה" כ"כלי קיבולת שמשווקים בו משקה, למעט חלב ומוצריו, בין שהוא מלא ובין שהוא ריק, העשוי מכל חומר, וקיבולתו היא 0.1 ליטר או יותר ופחות מ-1.5 ליטר, למעט – שקיות; מכלי משקה העשויים בעיקרם מנייר או קרטון"; באותו סעיף מוגדר "מכל משקה גדול" כ"כלי קיבולת שמשווקים בו משקה, למעט חלב ומוצריו, בין שהוא מלא ובין שהוא ריק, העשוי מכל חומר, וקיבולתו היא 1.5 ליטר או יותר ועד 5 ליטר, למעט – שקיות; מכלי משקה העשויים בעיקרם מנייר או קרטון".

החל מסוף שנת 2001, החוק החיל חובת תשלום פיקדון על מכלי משקה שקיבולתם מתחת ל-1.5 ליטר. החובה לגבות את הפיקדון חלה על פי החוק על מי שמוכר מכלי משקה - יצרן ויבואן וכל בית עסק - ואלה חויבו להשיב את דמי הפיקדון בגין מכלי משקה ריקים המוחזרים אליהם.

במסגרת תיקון מס' 4 לחוק הפיקדון, משנת 2010, נכללו הוראות הנוגעות לאיסוף ומיחזור של מכלי

משקה גדולים, שלא באמצעות מנגנון של פיקדון. הוראות אלה נכנסו לתוקפן בינואר 2016. סעיף 7ה קובע כלהלן:

"7ה. (א) יצרן ויבואן יאספו, בכל שנה, מכלי משקה גדולים ריקים בשיעור של 55 אחוזים לפחות מסך מכלי המשקה הגדולים המלאים ששיווקו באותה שנה.

...

(ג) יצרן ויבואן ימחזרו 90 אחוזים לפחות מכלל מכלי המשקה הגדולים הריקים שאספו בכל שנה, עד 1 ביוני של השנה שלאחריה; מכלי המשקה ימוחזרו במפעל מיחזור המורשה לפי כל דין."

בגין אי-עמידה ביעד האיסוף, על יצרן או יבואן לשלם לקרן לשמירת הנקיון 60 אגורות בשל כל מכל משקה גדול שלא אסף בהתאם לאותו יעד (סעיף 17 לחוק הפיקדון).

(ד) לא הגיע איסוף מכלי המשקה הגדולים הריקים בשנה כלשהי לשיעור של 55 אחוזים מכלל מכלי המשקה הגדולים המלאים ששיווקו יצרנים ויבואנים באותה שנה, יודיע על כך השר, בהודעה שתפורסם ברשומות בתוך חודש ממועד קבלת הדוח הרבעוני האחרון לאותה שנה, כאמור בסעיף 10; הודיע השר כאמור, יחולו הוראות חוק זה גם על מכלי משקה גדולים, החל ב-1 בחודש שלאחר תום 60 ימים ממועד ההודעה (בסעיף זה – מועד התחולה), בשינויים אלה:

(1) בסעיף 7א, אחרי סעיף קטן (א) יקראו:

"(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) בשנתיים הראשונות שתחילתן במועד התחולה, יהיה יעד האיסוף הממוצע 68 אחוזים, ויעד האיסוף השנתי – 65 אחוזים;

(2) בשנים השלישית והרביעית שלאחר מועד התחולה, יהיה יעד האיסוף הממוצע 73 אחוזים, ויעד האיסוף השנתי – 71 אחוזים."

(2) סעיף קטן (א) וסעיפים 17 ו-10(ה) – לא יחולו.

(ה) על אף הוראות סעיף קטן (ד), הגיע איסוף מכלי המשקה הגדולים מכלל מכלי המשקה הגדולים המלאים, ששיווקו יצרנים ויבואנים בשנה כלשהי, לשיעור של 47 אחוזים אך לא הגיע לשיעור של 55 אחוזים, רשאי השר, בצו, לדחות את מועד התחולה, וכן לקבוע תנאים לתחולת הוראות החוק."

ההוראות בחוק הפיקדון בעניין מכלי משקה גדולים נכנסו לתוקפן ב-1 לינואר, 2016. דוח שנתי ראשון בעניין איסוף ומיחזור מכלי משקה גדולים לשנת 2016, שהיא, כאמור, השנה הראשונה לתחולתו של ההסדר על מכלי משקה גדולים, הוגש עד לחודש יוני 2017.

הממונה על חוק הפיקדון במשרד להגנת הסביבה יזם ביקורת על הדיווח לשנת 2016 של היצרנים והיבואנים של מכלי משקה לגבי איסוף ומיחזור מכלי משקה גדולים במסגרת חוק הפיקדון. הביקורת נועדה לוודא את נכונות הנתונים שהוגשו למשרד במסגרת דיווח זה על ידי היצרנים ויבואנים. מובן כי לדו"ח חשיבות גדולה ולממצאיו השלכה ברורה בכל הנוגע לאופן שבו יתבצעו האיסוף והמיחזור של מיכלי המשקה הגדולים, והשלכות רחב על כלל שוק המיחזור.

באופן ספציפי, להטלת פיקדון על מכלי משקה גדולים ישנה השלכה על יישומו של חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א-2011 (להלן - חוק האריזות) והשגת מטרותיו. מכל משקה גדול הינו "אריזה", כהגדרתו בחוק האריזות, והטלת פיקדון על מכל משקה גדול תשפיע על הסדרים קיימים להפרדה, איסוף ומיחזור של פסולת אריזות ברשויות המקומיות ועל הציבור הרחב.

הממונה על חוק הפיקדון קבע בהחלטה מנומקת, המתבססת על ממצאי דוח הביקורת, כי שיעור האיסוף המצרפי, מכלל מכלי המשקה הגדולים המלאים ששיווקו כלל יצרנים ויבואנים בשנת 2016, הינו 51.46%.

הודעת השר לפי סעיף 7ה(ד), מפורסמת ברשומות במקביל לפרסום טיוטת צו זה להערות הציבור.

בהתאם לסמכותו לפי סעיף 7ה(ה) ושיקול הדעת הנתונה לשר להגנת הסביבה, מוצע לקבוע בצו כי המועד לתחולת מנגנון הפיקדון על מכלי משקה גדולים יידחה ל-1 לינואר 2019, וכן כי תנאי לדחייה זו היא כי שיעור האיסוף המצרפי של מכלי משקה גדולים מכלל מכלי המשקה הגדולים המלאים ששיווקו יצרנים ויבואנים בשנת 2017, לא יגיע לשיעור של 55 אחוזים וכי הודעה על כך פורסמה ברשומות לפי הוראות סעיף 7ה(ד) לחוק.

נימוקי השר לעמדתו, הינם, בין היתר -

1. ניתוח איסוף מכלי משקה קטנים בפיקדון מראה כי מתוך כ- 606 מליון מכלי משקה קטנים ריקים נאספים, כ- 18 אחוזים ממכלי המשקה מוחזרים על-ידי ציבור צרכני המשקאות, ויתרה על-ידי גורמים שאינם צרכני המשקאות (ועדים ומסעדות; אספנים קטנים; איסוף מבתי עסק ומלונות). מבחינת היקף כספי, מתוך דמי פיקדון הנגבים על מכירת מכלי משקה מלאים, בסך 181.8 מלש"ח, סך של 32.7 מלש"ח מוחזר לציבור צרכני המשקאות, והיתרה, בסך 149.1 מלש"ח, מועבר לידיים פרטיות.

2. ניתוח איסוף מכלי משקה גדולים מראה כי מתוך כ- 406 מליון מכלי משקה גדולים נאספים, כ- 48 אחוזים נאספים ממיחזוריות, שאליהם הציבור נרתם להשליך את מכלי המשקה הגדולים באופן עצמאי, גם ללא תמריץ של פיקדון.

3. במקרה של הטלת פיקדון על מכלי משקה גדולים, סך עלות הפיקדון על כ- 750 מליון מכלי משקה גדולים הוא בשיעור של 225 מלש"ח. בהנחה של שיעור איסוף בפילוח דומה למכלי המשקה הקטנים, לציבור צרכני המשקאות יוחזר סך של 40.5 מלש"ח בעוד סך של 184.5 מלש"ח יועבר לידיים פרטיות.